

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-06-04

Diarienummer N164-0527/24

Handläggare

Fredrik Nilsson, telefon: 031 – 366 04 12

E-post: fredrik.nilsson@socialcentrum.goteborg.se

Remissvar till Exploateringsförvaltningen gällande förslag till plan mot hemlöshet 2025- 2026

Förslag till beslut

Socialnämnden Centrum tillstyrker förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026 med hänvisning till de synpunkter och förslag som redovisas i tjänsteutlåtandet och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till Exploateringsförvaltningen.

Socialnämnden Centrum förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Exploateringsnämnden beslutade 2024-04-26 att skicka förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026 på remiss till berörda instanser, varav Socialnämnden Centrum är en, med begäran om svar senast 2024-08-31. Därefter ska planen översändas till kommunfullmäktige för ett slutligt antagande.

Göteborgs stads nuvarande plan mot hemlöshet har varit giltig sedan 2020 och den 12 oktober 2023 beslutades att planen förlängs, som längst till 2024 års utgång.

Förslaget på ny hemlöshetsplan 2025-2026, utgår från regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet 2022-2026, och innehåller fyra fokusområden, fem mål och 15 insatser för att antalet personer som befinner sig i hemlöshet skall minska.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden Centrum tillstyrker förslag på plan mot hemlöshet 2025-2026 med de synpunkter och förslag som framkommer i tjänsteutlåtandet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Hemlöshet har betydande samhällsekonomiska konsekvenser och påverkar möjligheterna för de som står utanför den ordinarie bostadsmarknaden att leva självständigt. Utöver negativa effekter för personerna och kostnader för boendelösningar ger hemlöshet upphov till en rad samhällsekonomiska effekter vilka är svåra att kvantifiera.

Utgångspunkten och bedömningen av Exploateringsförvaltningen är att insatserna i planen ska finansieras inom befintliga budgetramar. De föreslagna åtgärderna fokuserar på att effektivisera metoder och arbetssätt. Åtgärderna innebär till stora delar att det avsätts personella resurser för utveckling och förbättring av arbetssätt i samverkan med berörda parter.

Förvaltningen bedömer att insatserna kan hanteras inom befintliga budgetramar men ser risker ur ett ekonomiskt perspektiv då planen kan bli kostnadsdrivande då stadens nuvarande resursfördelningsmodell mellan förvaltningar inte tar hänsyn till viljan att fler boendelösningar ska erbjudas i de primärområden som har högst socioekonomisk status och hög andel invånare med svenska som modersmål, där stadsområde centrum är ett sådant område. Stadens resursfördelningsmodell baseras på ett antal befolkningsvariabler på gruppnivå. Syftet med resursfördelningsmodellen är att på ett så bra sätt som möjligt spegla behoven över tid och mellan olika verksamheter, samtidigt som den bidrar till tydlighet och förutsägbarhet på sikt. Beroende på omfattning av tilldelning av boendelösningar i stadsområde centrum riskerar annan verksamhet inom förvaltningen att behöva stå tillbaka för att omhänderta målgruppens behov och tillkommande kostnader för förvaltningen, vilket i sin tur kan påverka likvärdigheten för invånarna i staden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Hemlöshet är en av de mest extrema formerna av utanförskap och fattigdom. Rätten till bostad är stadgad både i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna och i den svenska grundlagen. I regeringsformen (1 kap. 2 § första stycket) fastställs det att det allmänna särskilt ska trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet.

Hemlöshet är en samhällsutmaning och ett mångfacetterat problem med långvarig social utestängning och personligt lidande som konsekvens. Ur en social dimension är effektiva och differentierade åtgärder för att förebygga och motverka hemlöshet av största vikt.

Hemlöshetsplanen ska bidra till jämställdhet och likvärdiga förhållanden. Olika grupper av kvinnor och män som befinner sig i hemlöshet kan ha olika förutsättningar utifrån ålder, sexualitet, etnicitet, funktionsvariation och socioekonomi. I det fortsatta arbetet med planen är det en prioriterad fråga att kvinnor som befinner sig i hemlöshet möts av insatser som bygger på kunskap och förståelse om hur de drabbas av konsekvenser av hemlöshet. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska särskilt uppmärksammas. Många gånger innebär våldet att kvinnor eller män och barn måste flytta till ett skyddat boende, vilket även kan innebära problem för barnets möjligheter till förskoleplats eller skolgång.

Många som befinner sig i långvarig hemlöshet har omfattande social problematik i form av psykisk ohälsa och skadligt bruk och beroenden. För dessa personer skulle ett ökat fokus på långsiktiga boendelösningar och en utökning av Bostad Först innebära en möjlighet till förbättras livskvalitet och en större delaktighet i samhället.

Även personer som har låg inkomst eller som är nyanlända till Sverige skulle påverkas positivt av det stärkta arbetet med att förebygga hemlösheten.

Samverkan

Samverkan har skett i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2024-08-20.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026

Ärendet

Socialnämnd Centrum ska yttra sig över förslag på ny hemlöshetsplan 2025-2026. Remissen har skickats till 19 berörda instanser.

Exploateringsförvaltningen ska ha svaret senast 31 augusti 2024.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Kommunfullmäktige antog den 16 april 2020 Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022. Den planen omfattade ett övergripande mål, fem mål, fyra fokusområden och 15 åtgärder för att minska hemlösheten. Den övergripande målsättningen var att minska antalet personer i hemlöshet med 20 procent. Exploateringsnämndens uppföljning av Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 visar att hemlösheten har minskat med 36 procent eller med 1 794 personer, vad gäller antalet vuxna och barn i hemlöshet. Tre av sex mål har uppnåtts och samtliga 15 åtgärder har genomförts, men att det återstår att fortsatt implementera vissa åtgärder.

Kommunfullmäktige godkände den 12 oktober 2023 (§14) exploateringsnämndens uppföljning av Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 samt att Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2022 förlängs i avvaktan på att en ny plan antagits, som längst till 2024 års utgång.

Göteborgs Stads förslag till plan mot hemlöshet 2025-2026 utgår från regeringens nationella strategi för att motverka hemlöshet 2022-2026. Genom att anpassa sig till den nationella strategin kan staden ta del av det stöd som regeringen har avsatt för genomförande av strategin. Den nationella strategins fokusområden, hemlöshet ska förebyggas, ingen ska bo eller leva på gatan, metoden Bostad först bör införas nationellt och det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas, återfinns alla i förslaget på ny hemlöshetsplan för Göteborgs Stad. Förutom fokusområdena omfattar planen fem mål och 15 insatser för att antalet personer som befinner sig i hemlöshet ska minska under perioden 2025-2026.

Den nya planen mot hemlöshet har utvecklats i samverkan med berörda förvaltningar, bolag och andra organisationer. Ansvarsfördelningen mellan nämnder och styrelser betonas, liksom vikten av samarbete med andra aktörer, så som idéburna organisationer, myndigheter och privata fastighetsbolag. Denna samverkan kommer fortsatt att vara avgörande för genomförandet av den nya planen.

Sammanfattning av förslaget om ny plan mot hemlöshet 2025-2026

Planen omfattar fem mål, fyra fokusområden och 15 insatser som är kopplade till fokusområdena, för att antalet personer som befinner sig i hemlöshet ska minska under perioden 2025–2026.

Mål

1. Antalet personer i hemlöshet ska minska
2. Antalet barnfamiljer som lever i hemlöshet ska minska
3. Antalet personer som blir avhysta från sin bostad ska minska. Särskilt prioriterat är att inga barnfamiljer ska avhysas.
4. Antalet personer i akut hemlöshet ska minska. Särskilt prioriterat är att minska antalet

barn i akut hemlöshet.

5. Antalet vuxna personer i långvarig hemlöshet med omfattande social problematik i form av missbruk och/eller psykisk ohälsa ska minska

Fokusområde 1: Hemlösheten ska förebyggas

Detta fokusområde lyfter olika samverkansstrukturer och överenskommelser mellan staden och andra aktörer och myndigheter, till exempel sjukvård och kriminalvård. Överenskommelserna syftar till att motverka att personer som lämnar en institution ska hamna i hemlöshet och belyser vikten av samhällets stöd för att motverka återfall i brottslighet eller i psykisk sjukdom och – eller skadligt bruk.

Det vräkningsförebyggande arbetet kräver en nära samverkan med hyresvärdar och en gedigen kompetens hos socialtjänstens medarbetare kring hur avhysningsprocessen går till. Inom detta fokusområde är en av insatserna också ett förstärkt avhysningsförebyggande arbete där man speciellt lyfter fram behovet av att socialtjänsten hittar nya kontaktvägar in till sjukvården efter att det mobila fältteamet lagts ner.

Förslaget till plan innefattar även ett förstärkt arbete med boenderådgivning där man menar att boenderådgivningen behöver vara mer lätt tillgänglig och kunna erbjudas som en serviceinsats. Den biståndslösa boenderådgivningen har även möjlighet att nå personer som inte har rätt till boendecoaching via bistånd då de bor i andrahand eller är inneboende. Enligt förslaget är boenderådgivning även en viktig del i att förebygga hemlösheten hos nyanlända som bor i så kallade genomgångslägenheter. De barnfamiljer som inte lyckas få ett eget kontrakt med hjälp av rådgivningen ska erbjudas övertagande av hyresavtalet för genomgångslägenheten i enlighet med samverkansavtalet.

Fokusområde 2: Ingen ska bo eller leva på gatan

Personer i akut hemlöshet kan delas in i två grupper: de som temporärt befinner sig i akut hemlöshet och de som befinner sig i akut hemlöshet under en längre tid. Anledningarna kan vara antingen strukturella eller på grund av social problematik.

Insatserna inom detta fokusområde rör främst personer som befinner sig i akut hemlöshet upprepande gånger eller under en längre tid. Både det uppsökande arbetet och ambitionen att minska på långvariga och återkommande placeringar på akutboende handlar om att utveckla arbetssätt som är mer flexibla utifrån brukarens behov och skapa bättre förutsättningar för att kunna förbättra den enskildes livssituation. Även insatsen att skapa mer mötesplatser för personer i akut hemlöshet kopplas till fokusområdet. Förslaget till plan innefattar att staden ska fortsätta planera och genomföra åtgärder under vinterperioden för att ingen ska behöva sova utomhus på vintern.

Fokusområde 3: Bostad först ska utökas

För att hemlösheten ska minska behövs en väg ut ur hemlösheten till en egen bostad, även för personer som levt i hemlöshet länge och som har ett skadligt bruk eller psykisk ohälsa. Metoden Bostad först (Housing First) är en beprövad metod för att motverka hemlöshet för personer med social problematik. Metoden utgår från att människor behöver ett tryggt boende för att kunna göra något åt sina övriga problem. Förslaget till plan innefattar ett förslag om att 200 lägenheter ska avsättas till Bostad först samt att andelen personer i hemlöshet som får insatsen ska öka. För att detta ska vara möjligt

behöver kunskapen om metoden förbättras, både hos medarbetare inom socialtjänsten och hos målgruppen.

Fokusområde 4: Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas

Sociala konsekvensanalyser genomförs i nya detaljplaner men de utelämnar nästan alltid personer i hemlöshet och deras användning av de aktuella platserna. Sociala konsekvensanalyser är till hjälp för att kunna utgå från människors olika livssituationer och behov när en fysisk förändring ska genomföras. För att det sociala perspektivet ska ges utrymme att påverka stadens fysiska utformning behövs en ökad samverkan mellan socialförvaltningarna och stadsmiljöförvaltningen. Det behövs också en fördjupad kunskap hos de berörda aktörerna om samspelet mellan social utsatthet och den fysiska omgivningen.

För att förbättra samhällsplaneringen behöver socialnämndernas insikter om levnadsvillkoren i kommunen integreras mer effektivt. Det är viktigt att förstärka och införliva kunskapsinhämtningen i plan- och exploateringsprocessen. De sociala aspekterna och de befintliga utmaningarna måste beaktas redan från början av dialogen, både i taktisk planering och styrning samt i plan- och exploateringsprocessen (PLEX).

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ställer sig bakom förslag till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2025–2026 med hänvisning till de synpunkter och förslag som redovisas i tjänsteutlåtandet.

Förvaltningen bedömer att förslag till ny plan mot hemlöshet går i linje med den nationella strategin mot hemlöshet och omfattar de områden som är av vikt för att motverka stadens och stadsområdets hemlöshet. Inom förvaltningen finns det redan pågående arbete inom samtliga fokusområden och planen stärker förvaltningen i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Förvaltningen har valt att lämna synpunkter på vissa fokusområden och insatser som bör beaktas i den fortsatta beredningen. För de insatser som inte kommenterats har förvaltningen inga synpunkter eller medskick utan ställer sig bakom förslagen.

Fokusområde 1: Hemlösheten ska förebyggas

Förvaltningen skulle vilja se att även nämnden för funktionsstöd och nämnden för äldre samt vård- och omsorg omnämns som ansvariga istället för som medverkande parter för arbetet för att minska antalet vräkningar då även dessa nämnder har ett ansvar för hemlöshet utifrån sina respektive målgrupper. Dessa två nämnder förfogar även över viktiga insatser i det avhysningsförebyggande arbetet, såsom exempelvis boendestöd.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att arbeta fram fungerande rutiner för att lösa de hinder som berör sekretess mellan de olika socialförvaltningarna.

Fokusområde 2: Ingen ska bo eller leva på gatan

Förvaltningen skulle vilja se att även nämnden för funktionsstöd omnämns som ansvarig istället för som medverkande part då även de har ett ansvar för hemlöshet utifrån sin målgrupp och den målgruppen är aktuell för denna insats. De har en avgörande roll i att få till långsiktiga boendeplaceringar för personer i hemlöshet med funktionsnedsättningar och/eller samsjuklighet.

Förvaltningen konstaterar att socialförvaltningarna uppmanas till att stärka det uppsökande arbetet. I förslaget nämns projektet uppsökande socialsekreterare och vinsterna med en flexibel handläggning för individer med skadligt bruk och/och eller samsjuklighet, samt funktionsnedsättningar. Ett uppsökande arbete mot personer med skadligt bruk och/och eller samsjuklighet kräver både resurser och förutsättningar inom den egna organisationen som möjliggör för socialsekreterare att arbeta mer uppsökande. Förvaltningen önskar få ett förtydligande gällande vad som menas med flexibel handläggning då uppfattningen är att vi redan arbetar på detta sätt idag. Vid ett förtydligande av flexibel handläggning behöver man ta hänsyn till den nya socialtjänstlagen som förväntas träda i kraft 2025.

Förvaltningen instämmer helt i att personer som behöver tak över huvudet bör erbjudas en akut boendelösning för att lösa en akut uppkommen situation. Det finns inga hinder att överväga och bevilja långsiktiga boendelösningar för dem som långvarigt befinner sig i akut hemlöshet för att minska antalet flyttar för individen. Förvaltningen vill dock betona utmaningen som finns i att många skrivs ut från långsiktiga boenden då de av olika anledningar har "straffat" ut sig. Då alla möjligheter att placera i långsiktiga boenden är uttömda så återstår endast akuta boendelösningar som möjliga alternativ.

Fokusområde 3: Bostad först ska utökas

Förvaltningen är positiv till insatsen Bostad först, men vill lyfta de ekonomiska riskerna som följer med sammanbrott av insatsen och som idag helt hamnar hos socialförvaltningarna. Arbetsprocessen behöver utvecklas för att minimera sammanbrott och hanteringen av kostnaderna som uppstår vid ett sammanbrott kan fördelas annorlunda. Förvaltningen vill också lyfta att det är viktigt att tilldelningen inte sker på bekostnad av antalet kommunala kontrakt och andra likande kontrakt som erbjuds. Det är viktigt att det finns flera olika insatser för personer med olika behov.

Förvaltningen anser att det är viktigt att sysselsättning är en insats som är tillgänglig för alla som är i behov av det. Det finns risk för inlåsnings effekter när boende och sysselsättning knyts samman i en insats istället för att anpassas efter individuella behov.

När sysselsättning knyts till enbart en boendeinsats, så riskerar också sysselsättningen att förloras vid en uppsägning av boendeplatsen eller ett sammanbrott. Det kan också bli kostnadsdrivande när förvaltningen har paketlösningar istället för individanpassade insatser.

Fokusområde 4: Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas

Förvaltningen efterfrågar tydligare beskrivning av hur planens mål hänger ihop med planens fokusområde fyra. De fem målen är kvantitativa mål medan aktiviteterna i fokusområde fyra till stor del handlar om att olika socialt utsatta grupper ska kunna göra sin röst hörd i utvecklingen av den befintliga staden och i utvecklingen av nya områden vilket inte nödvändigtvis påverkar exempelvis antalet akut hemlösa utan snarare livskvalitet hos den akut hemlösa individen.

Förvaltningen saknar beskrivning av uppföljning kring insatserna Stärka samverkan med socialförvaltningarna i utvecklingen av den befintliga staden samt Stärka samverkan med socialförvaltningarna i utvecklingen av nya områden. Insatserna förutsätter ett gemensamt utvecklingsarbete kring samverkansmetoder eller arbetssätt för att överföra

socialförvaltningarnas kunskap kring levnadsförhållanden till ordinarie processer för utveckling av den befintliga staden och nya områden.

Förvaltningen ställer sig positivt till fortsatt samarbete och gemensamma insatser för att främja social hållbarhet och minska utanförskapet. Förvaltningen efterfrågar däremot tydligare beskrivning av aktivitetens syfte.

Förvaltningen vill också skicka med att det finns inbyggda målkonflikter i ”skapa övergripande strategier för att säkerställa tryggheten i det offentliga rummet” när man inte utvecklar resonemanget kring vad som läggs i begreppet trygghet och vems trygghet som åsyftas. Förvaltningen vill skicka med att Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 omhändertar styrningen inom trygghetsperspektivet. Göteborgs stads plan mot hemlöshet skulle kunna fokusera på att lyfta in behovet av att socialt utsatta personer inkluderas i utvecklingen av den befintliga staden.

I insatsen pekas de fyra socialnämnderna ut tillsammans med stadsmiljönämnden som ansvariga. För tydlighetens skull föreslår förvaltningen att en nämnd står som ansvarig, Stadsmiljönämnden, och att socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst står som medverkande parter.

Förvaltningen är positivt inställd till aktiviteten att säkra tillgång till bostäder för hemlösa, men vill åter lyfta vikten av att detta inte sker på bekostnad av kommunala kontrakt då det finns ett stort behov även av denna insats. Förvaltningen vill även här påtala att målsättningen om tilldelning av bostäder utanför utsatta områden, riskområden och särskilt utsatta områden riskerar att ha en negativ påverkan på såväl förvaltningens ekonomi som likvärdigheten för stadens invånare då detta inte tas hänsyn till i nuvarande resursfördelningsmodell.

Socialförvaltningen Centrum

Michael Ivarson
Förvaltningsdirektör